

Cornelis de Bondt

LOOS 2016

De merel is een bijzondere zangvogel, omdat er geen vaste patronen in zijn melodieën zijn. Hij zingt niet alleen mooi, maar zingt ook steeds een ander lied. De merel maakt zich via zijn gezang kenbaar, hij voegt een geluid toe aan het geluid van zijn omgeving; hij onderscheidt er zich hiermee dus van, hij wordt die ene merel, die zich op die ene tak van die ene boom bevindt. Het mannetje probeert hiermee een vrouwtje te lokken, het vrouwtje is zijn publiek. Wat hij met dit publiek wil is zonneklaar...

Hiermee komen we op een essentieel onderscheid tussen de merel een kunstenaar, een componist en musicus. Het kan zijn dat de kunstenaar precies weet wat hij met zijn publiek wil; in het huidige overheidsbeleid wordt het erg prettig gevonden als dit het geval is, maar de vraag is of het in de kunst altijd wel zo duidelijk moet zijn.

Wij kunnen kunst zien als een spel. Dit is zeker een legitieme aanname, want net als bij een spel is er altijd sprake van een bepaalde ruimte en tijd waarin een en ander zich afspeelt, er is altijd sprake van bepaalde (spel)regels en – nog een belangrijke voorwaarde – het deelnemen aan het spel, zowel van kunstenaars als publiek, is voor allen een vrije keuze. Toch is er een belangrijk verschil. In een spel – denk aan voetbal, schaken of mens-erger-je-niet – kunnen de regels tijdens het spel niet veranderd worden; en als de regels wel veranderd worden – doping – zijn de poppen aan het dansen. In de kunst kunnen de regels wel veranderd worden. Sterker nog, het is een voorwaarde dat dit op gezette tijden gebeurt. Wanneer de regels niet zouden veranderen ontwikkelt de kunst niet. Dat is het verschil met de merel, die weet waar hij op uit is, er is geen behoefte aan reflectie en onderzoek, het denken over zijn muzikale expressie hoeft niet ontwikkeld te worden. In de kunst is de ontwikkeling van het artistieke denken juist onderdeel van het spel.

Het staat kunstenaars uiteraard vrij om hier minder of juist meer diepgaand mee bezig te zijn. Het hangt ook af van de context waarin het kunstwerk functioneert. Sommige muziek is een onderdeel van een groter geheel, dit kan een ritueel zijn (religie, begrafenis, publieke ceremonie) of als onderdeel van een ander medium (film, theater, computerspel). In wat wij autonome kunstmuziek noemen neemt de ontwikkeling van het artistiek denken een belangrijke plaats in. Het is dit aspect van de kunst waarop LOOS zich bij uitstek richt. Dit gebeurt op een aantal manieren met behulp van diverse methodes en technieken.

Vanwege de aard van het beestje is LOOS lastig te vangen in een eenduidige omschrijving, zoals een strijkkwartet een strijkkwartet is, een orkest een orkest en een theatergroep een theatergroep. Bij de gemeente Den Haag is LOOS ingedeeld onder de noemen *podia*. LOOS is onder andere een podium, maar het is veel meer dan dat. Het is eveneens een laboratorium, maar ook veel meer dan dat. LOOS is een zich continu opnieuw uitvindend organisme waarin diverse aspecten uit de podiumkunsten samenkomen.

Wanneer men Studio LOOS binnengaat kan het zijn dat er een componist of een ensemble nieuwe instrumenten aan het bouwen zijn, misschien is iemand aan het solderen, of bezig met een videoscherm, of iemand zit achter een computer te programmeren. Een concertavond kan er als volgt uitzien: de performers zitten in een bepaald deel van de ruimte, het publiek zit (of loopt) er omheen. Er wordt een stuk gespeeld, wellicht een combinatie van akoestische instrumenten, video en

elektronica. Na het stuk volgt er een discussie. Tijdens een recent concert sprak de componist over bepaalde effecten waarvan hij verwachtte dat het publiek dat bestond uit musici ze op een bepaalde manier zou horen. Toen vroeg hij of iedereen in de ruimte als musicus werkzaam was. Dat bleek niet het geval. Een man vertelde dat hij er weinig verstand van had, en toen volgde een interessante discussie over hoe hij het stuk ervaren had, waar hij op gelet had en wat hem was opgevallen. Zo kreeg de componist interessante feedback voor zijn onderzoek, vanuit een hoek die hij niet van tevoren had bedacht.

Ondanks het misschien wat ongrijpbaar lijkend karakter van LOOS is er wel degelijk in concrete termen over te spreken. Onderstaand zullen we dit doen aan de hand van de kerntaken (of doelen), de mogelijke methodes en functies.

Kerntaken/doelen – *Wat en waarom*

De volgende taken of doelen komen in LOOS aan bod:

1. Ontwikkelen van artistiek en esthetisch denken door middel van praktisch en kritisch onderzoek.
2. Ontwikkelen, presenteren en overdragen van originele, innovatieve kunst, kennis en vaardigheden uit de hedendaagse cultuur.
3. Onderzoeken van de rol van het publiek bij het artistiek denken. Proberen een nieuw publiek te vinden mag niet ten koste gaan van de kwaliteit. Wanneer het onderzoek naar de publieke betrokkenheid consistent en zinvol gebeurt, is het aanboren van nieuw publiek ongetwijfeld een consequentie. Nieuwe uitdrukkingsvormen kan niet anders dan leiden tot een nieuw publiek. De grootte ervan zal overigens in praktische zin beperkt zijn, al is het alleen al door de relatief kleine ruimte van Studio LOOS.
4. Een stabiele, inspirerende en unieke omgeving vormen voor geluidskunstenaars en publiek in een locale en internationale context.
5. Ontwikkelen van een beleid dat perspectief en mogelijkheden biedt aan jonge kunstenaars in de nieuwe muziek.

Bij het ontwikkelen van esthetisch denken gaat het om meer dan alleen ‘welke kleur dit jaar wordt voorgeschreven’, wat *in* is en wat *passé*. Het gaat om de esthetiek zelf. Wat betekent ‘smaak’ eigenlijk? Hoe komen bepaalde esthetische uitgangspunten tot stand en wat betekent dit? Wat betekent ‘origineel’? Hoe verhoudt zich de smaak van de kunstenaar tot die van het publiek? Wat betekent het begrip ‘kwaliteit’? Is er zoiets mogelijk als een scheiding tussen de begrippen ‘vorm’ en ‘inhoud’?

Binnen LOOS willen we deze vragen zowel praktisch als discursief – via discussie en geschreven teksten – aan de orde stellen. Vooral jonge kunstenaars stellen bovenstaande vragen, er is bij hen een duidelijke omwenteling in het esthetisch domein waar te nemen, een domein dat per slot van rekening nog steeds grotendeels op het 19de eeuwse romantisch idealisme is gebaseerd. Deze vragen lijken op het eerste gezicht overeen te komen met de vragen die jonge dichters en denkers zich stelden aan het einde van de 18de eeuw (Schiller, Goethe, Novalis, Fichte). De antwoorden zijn echter anders, en de botsing tussen deze nieuwe cultuur en de bestaande zijn intrigerend en belangrijk, zij

verdienen een podium om tot het bot uitgezocht te worden.

Naast de meer filosofische vragen is er een enorme behoefte aan het ontwikkelen en uitvinden van technologische middelen en instrumentarium. De techniek heeft zich de afgelopen jaren razendsnel ontwikkeld, en biedt een enorme schat aan mogelijkheden. Het bevragen van de esthetiek wordt er alleen maar urgenter door. Want is elke vernieuwing of nieuwe techniek automatisch een esthetische verrijking? Zijn er artistieke grenzen, en zo ja, waar liggen die dan of wat zijn mogelijke voorwaarden en waarom?

Jonge kunstenaars, zowel nog studierend als recentelijk afgestudeerd, zijn daarom een speerpunt voor LOOS. LOOS biedt hen een plek waar zij de in het onderwijs opgedane kennis verder kunnen uitwerken, op andere manieren en met een ander publiek, zonder geketend te zijn aan de 'leerdoelen' en 'competenties' van de onderwijsinstellingen.

Domein – Waar

Het domein van LOOS is interdisciplinaire elektro-akoestische nieuwe muziek en geluidskunst, waarbij vrije improvisatie en denken over notatievormen een fundamenteel onderdeel vormen.

De muziekstijlen die bij LOOS aan bod komen zijn zeer uiteenlopend, van klassiek tot avant-garde pop, van gecomponeerd tot volledig geïmproviseerd, van experimentele elektronische computermuziek tot elektro-acoustische performances met raakvlakken in sound art, beeldende kunst en wetenschap. Hoewel de gebruikte stijlmiddelen uitermate divers kunnen zijn, is er ook een gemeenschappelijke noemer: de attitude van de kunstenaars, namelijk onderzoekend, open-minded, nieuwsgierig, meer geïnteresseerd in vragen dan in antwoorden.

Werkvormen – Wie en hoe – In Actus / In Effectus.

Methode en product; experiment, compositie en improvisatie zijn zowel methode als product en worden gezien als gelijkwaardig.

Planmatig en vrij; de werkwijze van LOOS/Studio LOOS beweegt zich tussen planmatig en gestructureerd tot open, vrij en informeel, met veel ruimte voor individuele invulling.

Klein en groot in productie en presentatie; naast de kleinste vormen van nieuw ontwikkelde hard- en software produceert LOOS resultaten van onderzoek in samenwerking met grote muziekensembles; openbare presentaties worden zowel gegeven voor een kleiner publiek in de studio als op uitverkochte gerenommeerde landelijke podia met 700 bezoekers.

Duidelijk en open; overdracht en dialoog zijn intentioneel en de verschillende werkvormen (residenties, try-out concerten, onderzoeken, workshops, lezingen, discussies) zijn gebonden aan inhoudelijke regels en formats: activiteiten van LOOS hebben evident een sterk educatieve kant waartoe ook open discussies behoren.

Functionies

Van de kleinste naar binnen gerichte kern naar de grotere context met de deuren wijd open

1. Laboratoriumfunctie: te vergelijken met zuiver wetenschappelijk onderzoek met langlopende, middellange en korte onderzoeken. Het zoeken is belangrijker dan het vinden.
2. Ontwikkelfunctie: resultaten van onderzoek worden gebruikt voor het ontwikkelen, oefenen en produceren van nieuwe concepten in hardware, software, performances.
3. Presenteerfunctie: het publiek wordt deelgenoot gemaakt van het zoeken en vinden, niet alleen passief (luisterend) maar zeker ook actief (zelf meedoen). Productie en presentatie - het aangaan van de dialoog met de samenleving (publiek en collega's) - ziet LOOS als onlosmakelijk en vanzelfsprekend verbonden met onderzoek (Studio)
4. Maatschappelijke functie: betekenis van 'sound' en 'sound art', verschuivingen van waarden (kostbare instrumenten die vervangen worden door zelf gemaakte instrumenten van een paar euro);
5. Onderscheidende functie binnen de kunstenwereld: nieuwe benaderingen van 'sound', onderzoek van nieuwe mogelijkheden (hardware, software)
6. Emanciperende functie. Terwijl sound art inmiddels een volkomen autonome plaats heeft verworven in het muzikale landschap, is het ook een kunstvorm die zich op geheel eigen wijze verbindt met onder andere wetenschap, beeldende kunst, design, architectuur
7. LOOS heeft een magneetfunctie, is een kenniscentrum en ontmoetingsplaats : wie iets wil weten over elektro-acoustische muziek, sound art, etc. gaat naar Studio LOOS: het is "the place to be" voor experiment en onderzoek in nieuwe muziek in Den Haag met naast performances ook lezingen, inhoudelijke discussies en workshops
8. LOOS heeft een tussenpositie, tussen kunst en wetenschap. Kennis, verworvenheden en methoden uit kunst en wetenschap worden samengebracht en het gebruik van nieuwe technologie heeft een hoge prioriteit.
9. LOOS faciliteert musici, componisten/improvisatoren, geluidskunstenaars en ensembles van verschillende generaties – met een speciale aandacht voor (ex) KC studenten en jonge professionals – die met hoogwaardige apparatuur en technische faciliteiten willen werken (buiten het KC is deze niet beschikbaar in Den Haag).
10. De functie voor de stad Den Haag: LOOS als internationaal centrum op zijn terrein vertoont parallellen met de functie van de politiek internationaal georiënteerde stad Den Haag: zie de *residencies*; voor Den Haag dus iets om trots op te zijn: niet alleen ambtenarenstad, maar creativiteit alom; LOOS heeft niet alleen een plaatselijk belang maar draagt met zijn nationale en internationale netwerken sterk bij aan de profilering van Den Haag als internationale creatieve stad.